

PROTESTOR / příloha Protestanta č. 2 / 2005

O příchozí, hosty péči mějme

První letošní příloha Protestor je vyznavačská i protestní zároveň. Najdete zde materiály, dokumentující záležitost na první pohled podružnou – zápas skupiny lidí proti vyhláše Ministerstva vnitra, na jejímž základě byly odstraněny elektrické zásuvky v bytovacích zařízeních pro žadatele o azyl. Petici ACATu přinesl Protestant 9/2004 (Chtěli byste žít bez rádia a noční lampičky?). Jak ministerští úředníci na podobná podání v současnosti reagují, ilustruje text Vážená paní, Vážený pane na druhé straně přílohy. Na této straně najdete tiskové prohlášení a reportáž z demonstrace, konané 26. 1. 2005.

Sledovat spor o ministerské nařízení, které snad vzniklo i z dobré vůle, a přece (či právě proto) se ve výsledné podobě projevilo jako ponižování potřebných, má cenu už jen kvůli tomu, že může ulevit z tísně uprchlíkům. Zároveň však tato kauza odkrývá, nakolik si příslušní státní úředníci uvědomují dopad svých nařízení, což je bezpochyby důležitým signálem i pro domácí.

Prohlášení pro tisk dne 26. ledna 2005

Český ACAT (Křesťané proti mučení) a o. s. Tolerance a občanská společnost trvají na svém protestu proti odstraňování elektrických zásuvek v pokojích žadatelů o azyl. Je to ponižování lidí v nouzi.

ACAT má ve svém názvu slovo torture, mučení. Je to

mezinárodní organizace, která se podílela na formulování Úmluvy Spojených národů proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Je nepochybné, že k systémovému mučení v žádných detenčních zařízeních v České republice nedochází. Veřejnost však sleduje i projevy ponižujícího zacházení a může rozhořčeně reagovat, je-li takové zacházení institucemi státní správy dokonce obhajováno.

Nechápeme, jak je možné, že představitelé společnosti, kde má přístup k elektrickým zásuvkám každý svéprávný člověk, rozhodnou o tom, že mají být znepřístupněny příchozím, kteří žádají o pomoc. Obáváme se, že taková státní správa má sklon k arogantnímu chování i vůči občanům České republiky, nejen vůči žadatelům o azyl.

Marie Kaplanová, Věra Roubalová, Monika Žárská ■

Solidarizovat se s uprchlíky a znejistit úředníky

Monika Žárská

ACAT (Křesťané proti mučení) a Tolerance a občanská společnost společně před ministerstvem vnitra

Ve středu 26. ledna jsem se vydala na demonstraci navazující na petici „Chtěli byste žít bez rádia a noční lampičky?“ přímo ze schůze redakční rady Protestanta. Zvala jsem kolegy, ať taky na Letnou přijdou, od nich že bude reportáž případněji (já jsem zaujatá), ale neměli čas kvůli farářskému kurzu. Budu si ji prý muset napsat sama.

„Přijďte předat panu ministrovi podpisy s námi“, pravilo se na závěr oznámení o demonstraci. Protože jsme se však obávaly, že po 16. hodině už by s námi možná nikdo nechtěl mluvit, předaly jsme s Marií Kaplanovou podpisy ještě před demonstrací. Přišel si pro ně k vrátnici osobně ředitel kanceláře ministra vnitra. Nechoval se vůbec arogantně. Snažil se o poučovací domluvy (nebo domlouvavé poučování?). Soudím, že sám tábory nezná a je odkázán na informace pracovníků Správy uprchlických zařízení. Tvrdí-li, že zásuvky jsou odstraňovány jen v pokojích pro muže, a já přitom vím, že bloky bez zásuvek jsou v Červeném Újezdě, v Bělé a v Kostelci nad Orlicí i pro rodiny s dětmi, jaký má takový rozhovor smysl?

Věra Roubalová, která spolu s námi demonstraci svolávala, měla zpoždění. Ona totiž do táborů jezdí, kvůli nám dokonce zkrátila svůj pravidelný středeční program v Červeném Újezdě. Bylo nás asi padesát. Tak nevím, je-li správné zdůrazňovat, že se dostavily také celebrity; každý jiný byt společensky nevýznamný demonstrant má přece stejnou důstojnost. Ale příznějme si: po boku senátora, oblíbené herečky či známé novinářky se demonstruje jaksi lépe! Občané Karel Schwarzenberg, Eva Holubová i Petra Procházková nám udělali opravdu radost.

Svou promluvu na zahájení jsem si napsala a dám ji k otištění Českému bratru, protože v poslední době

otravuju s Acatem, kde to jen v evangelickém tisku jde. Jsem totiž přesvědčena, že do našich sborů patří. Neměl by do nich přicházet jako vetřelec s nemístnými nároky, ale jako nabídka a informace, která někoho může oslovovat velmi intenzivně, někoho třeba jen jednou do roka. Marie Kaplanová, předsedkyně českého Acatu, si to o katolických farnostech myslí také. Její řeč byla apelem na soucit a odpovědnost vůči těm, kterým se děje příkoří, a zároveň otázkou: Proč má tolik lidí rozpaky, když se mají pod něco podepsat? Miloš Rejchrt, čestný předseda českého Acatu, se neprojevil slovem mluveným, ale zpívaným. Už před několika dny mi psal, že hledá Svěrákovu písničku o elektrickém proudu, a našel. Myslím, že jsme ji zazpívali docela pěkně. Pan senátor Schwarzenberg promluvil velmi krátce a nepateticky o tom, jak mnoho bylo v naší zemi uprchlíků po válce a nebyť k nim lhostejný je dnes stejně důležité, jako to bylo tehdy. Takto se má chovat politik, pomysleli si jistě mnozí, kdo ho poslouchali. Věra Roubalová vyslovila úvahu tak neúprosně logickou, až si myslíme, že o ní pracovníci Správy uprchlických zařízení museli konat zvláštní poradou: Je-li zapotřebí odstraňovat zásuvky z bezpečnostních důvodů, jak je možné, že v pokojích žadatelů o azyl v tzv. druhé instanci (těch, kteří se odvolali proti zamítnutí azylu) zůstávají? Vždyť je to hazard s jejich zdravím. Přečetla také čerstvé, úterní stanovisko vládní Rady pro lidská práva: Rada se usnesla na tom, že rušení zásuvek v pokojích je nepřipustné. Petra Procházková upozornila na případ Fatimy, která je neúspěšnou žadatelkou o azyl a měla by být v krátké době vyhoštěna spolu s dvěma nemocnými dětmi. Nejmladší mezi námi byla Kateřina Hejlová. Nezmiňovala bych se o ní, kdyby neměla tu zásluhu, že zhotovila transparenty. Už teď se jí podařily znamenitě –

co nás čeká, až vyroste? Pořadatelé měli u sebe ještě několik podpisových archů a počet podpisů tedy je zas o několik desítek vyšší než odevzdaných 803.

Věra Roubalová mi včera napsala, jak ji mrzí, že v Lidových novinách a v Respektu informovali o demonstraci, aniž by zmínili ACAT. Také mi to není jedno, mnoho lidí podepisovalo petici Acatu i proto, aby projevíli solidaritu s křesťanským hnutím. Rozhodující však bylo přání solidarizovat se s uprchlíky, a to se podařilo. Podařilo se snad také znejistit úředníky ministerstva. Nemůže jim být lhostejné, když značný počet lidí nesouhlasí s jejich počínáním. Zdánlivě marginální problém dostupnosti zásuvek v několika budovách je možno sledovat i v širším kontextu občanského znepokojení. Poslední věta našeho tiskového prohlášení zněla: Obáváme se, že taková státní správa má sklon k arogantnímu chování i vůči občanům České republiky, nejen vůči žadatelům o azyl.

1. února 2005 ■

John Howard Yoder JEŽÍŠOVA POLITIKA

*Vicit agnus noster – cesta kříže a její
společenský dosah*

Vychází u EMANa, více informací na

<http://eman.evangelnet.cz>

Vážená paní, Vážený pane

Praha 14. ledna 2005, Č. j.: KM-1196-5/OPO-Le-2004,
Počet listů: 3

Vážená paní,

z pověření ministra vnitra Mgr. Františka Bublana reaguji na Vaše četná podání, rozesílaná v průběhu měsíců listopadu a prosince roku 2004, kterými se spolu se svými přáteli z hnutí ACAT zasazujete proti odstraňování elektrických zásuvek z pokojů žadatelů o azyl v některých střediscích Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Uvádíte, že tímto postupem, který je odůvodňován nebezpečím požáru či elektrického výboje nebo možným opařením vodou z rychlovarné konvice, je žadatelům znemožňováno soukromí při poslechu rádia a sledování televize. Dále jsou nuceni si hlídat své mobilní telefony při jejich nabíjení na chodbě nebo ve společenské místnosti. Na základě pokynu pana ministra posoudily obsah Vašich podání složky Ministerstva vnitra podřízené prvnímú náměstkovi ministra vnitra a na základě jejich stanovisek Vám z hlediska kompetence Ministerstva vnitra sdělují následující:

Z pohledu Ministerstva vnitra nelze Vaše poukazování na uvedené problémy považovat za oprávněné. Úvodem pro úplnost uvádím, že, ačkoli jste na odstraňování elektrických zásuvek v některých střediscích Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra počali upozorňovat koncem roku 2004, došlo k prvnímu odstraňování elektrických zásuvek v pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí již na počátku roku 2001. Další kroky tohoto rázu v průběhu roku 2004 tedy nepředstavují náhlý a neočekávaný zásah do pokojného stavu, nýbrž jsou pokračováním již tři roky starého trendu. Ačkoli Správa uprchlických MV zařízení provozuje celkem dvanáct pobytových a přijímacích středisek, Vámi popisovaná skutečnost se týká pouze středisek, kde žadatelé o azyl čekají na rozhodnutí ve věci azylu v prvním stupni. Těchto středisek je pět. Pobytová střediska mají charakter ubytoven, je zde poskytován pouze základní servis žadatelům o azyl.

Rozsah poskytovaného servisu je stanoven především v § 42 a 81 zákona č. 325/1999Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. Rozsah poskytovaných služeb je však ve skutečnosti podstatně vyšší, nežli je jejich taxativní vymezení v citovaném zákoně.

K samotným důvodům kritizovaného opatření uvádím, tak jak již bylo sděleno v tisku, že odstranění elektrických zásuvek bylo primárně motivováno prozaickými důvody a rozhodně nemělo za cíl okleštit práva žadatelů o udělení azylu, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních. Hlavním z těchto důvodů je opakující se vandalismus některých žadatelů o azyl, kteří ve snaze o připojení svých, českým technickým normám nevyhovujících, elektrospotřebičů, vylamovali u zásuvek ochranné kolíky a ničili tím základní ochranu nulováním. Vzniklé zvýšené riziko úrazu elektrickým proudem tak v důsledku tohoto opakujícího se jednání vyústilo v několik úrazů způsobených popálením elektrickým proudem. Nejsmutnějším aspektem těchto událostí je několik poranění malých dětí. Dalším faktorem, který je v této souvislosti potřebné zmínit, je zvýšené požární riziko plynoucí opět z užívání elektrospotřebičů nespĺňujících předepsané parametry.

V neposlední řadě zdůrazňuji i finanční zatížení, kterému byla Správa uprchlických zařízení MV, jako provozovatel azylových zařízení, vystavena kvůli opakované výměně předmětných zásuvek, neboť tyto byly shora uvedeným jednáním žadatelů o udělení azylu nenávratně poškozeny. Povinnost udržovat uvedená zařízení v technicky způsobilém stavu vyplývá z příslušných technických norem.

Ve světle těchto argumentů se Vámi napadené opatření jeví jako přiměřené a bez excesivního charakteru. O porušování základních práv a svobod osob ubytovaných v azylových zařízeních se v souvislosti s předmětným opatřením nedá hovořit. Tyto osoby nejsou nikterak omezeny na svobodě, podmínky pro opuštění azylového zařízení jsou upraveny zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu. K svévolné a neoprávněné ingerenci do soukromí těchto osob ze strany pracovníků

Správy uprchlických zařízení MV nedochází, možnost využívat elektrický proud mají tyto osoby ve společných a dalších prostorách azylového zařízení, a to až již zde o sledování televizoru, poslech rádia, vaření apod.

Na závěr lze ještě uvést, že předmětné opatření se vztahuje pouze na tzv. prvoinstanční azylová zařízení, kde žadatelé o udělení azylu, pokud nevolí alternativu odchodu na soukromou adresu či dlouhodobého opuštění, nestráví dobu delší než několik měsíců.

Prioritním úkolem Správy uprchlických zařízení MV je maximální zajištění bezpečného a plynulého chodu azylových zařízení za dodržení podmínek stanovených mezinárodními závazky, právem Evropské unie a právním řádem České republiky. V souvislosti s těmito závazky je v nejvyšším zájmu Správy uprchlických zařízení MV dbát na ochranu práv žadatelů o udělení azylu. Mezi prostředky patřící do uvedené ochranné činnosti lze zařadit i preventivní opatření, jejichž cílem je nejen zabránit případným škodám na životech, zdraví a majetku uvedených osob, ale též předcházet hrozícím škodám na majetku státu. V kontextu těchto skutečností považuji Vámi kritizované opatření za legální a legitimní zároveň. Toto konstatování není pouze subjektivním hodnocením, ale je možno je doložit hodnocením pracovníků nevládních organizací z Německa, Polska, Rakouska a Slovenska, kteří navštívili Pobytové středisko Červený Újezd v srpnu loňského roku.

Domnívám se, že vhodnějším řešením, než popisování stavu věci, by byla případná Vaše návštěva v azylovém zařízení. Tak se lze nejlépe přesvědčit, že prioritou všech pracovníků při práci se žadatelé o azyl je respektování lidské důstojnosti a základních lidských práv. Dovoluji si Vás proto pozvat k návštěvě pobytových středisek Správy uprchlických zařízení MV, abyste mohli na místě posoudit dodržování podmínek pro žadatele o azyl stanovených mezinárodními závazky, právem EU a právním řádem ČR.

S pozdravem JUDr. Petr Hanzl,
ředitel kanceláře ministra vnitra

Pan JUDr. Petr Hanzl, ředitel kanceláře ministra vnitra
Ministerstvo vnitra ČR, V Praze dne 21. ledna 2005

Vážený pane doktore,

protože Vám chci odpovědět co nejrychleji, nebude to odpověď podobně obšírná jako Váš dopis, který jsem dostala především, a nezastavím se u všech argumentů, které uvádíte; na to bych potřebovala více času.

Především v porovnání s Vaším prvním dopisem vnímám změnu tónu a vykládám si ji jako něco nadějnějšího. Ten první dopis bylo možno interpretovat až jako urážlivý: dával najevo, že „podáním, které nazýváme peticí“, obtěžujeme. Prý bude předáno k vyřízení právě té složce ministerstva, jejíž počínání kritizujeme. (Pak jsem na vyjádření Správy uprchlických zařízení marně čekala.)

Ve svém dopise úvodem zmiňujete má „četná podání“. Ve skutečnosti jsem na ministerstvo napsala pouze stručnou žádost o rozhovor, petice působila už bez velkého mého přispění. Pro její šíření jsem neudělala zdaleka tolik, kolik jsem mohla a měla. Sama jsem překvapena množstvím podpisů. Počítala jsem jen s velmi vlažným zájmem v církvích a v těch nevládních organizacích, kterým je tato problematika blízká. ACAT je hnutí velmi známé ve frankofonních zemích a účastní se práce významných mezinárodních organizací, u nás je však v začátcích a jeho působení je velmi skromné. Používá metody Amnesty International s důrazem na zvláštní odpovědnost křesťana, tedy na

duchovní a modlitební život. Toto pojetí odpovědnosti je většinou české společnosti vnímáno jako něco okrajového až výstředního. Jsem všem signatářům tím více vděčná za jejich zájem.

ACAT má ve svém názvu slovo torture, mučení. Podílel se také na formulování Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, kterou jistě znáte. Je nepochybné, že k systémovému mučení v žádných detenčních zařízeních v České republice nedochází. Úředníci se však musí smířit s tím, že i formulace o ponižování jsou promyšlené a nejsou pouhou okrasou textů mezinárodních úmluv, že veřejnost sleduje i projevy ponižujícího zacházení a může rozhořčeně reagovat, je-li takové zacházení institucemi státní správy dokonce obhajováno.

Jsem si vědoma toho, že se na našem podání najdou nedostatky. Dělán takovou věc poprvé. Nevytvořili jsme petiční výbor. Při bližším zkoumání podpisových archů zjistíte, že některé záznamy nejsou dostatečně čitelné. I s nedostatky má však naše akce výpovědní hodnotu. Vypovídá o tom, že občané chtějí vyjadřovat své stanovisko, i když je to zodpovědným činitelům nemilé. Ti by měli být ve věci odborníky a mohou stanovisko laiků korigovat, jakmile se však uchylují k výmluvám, dosahují pravého opaku.

Skutečnou odbornicí, která zná důvěrně každodenní realitu pobytových středisek, je paní Věra Roubalová. Nemile mne překvapuje, že se o ní a její práci ve svém rozkladu vůbec

nezmiňujete, přestože jsem její jméno uvedla v žádosti o rozhovor na ministerstvu. Nikdy jsem se netajila tím, že jsme se pro sepsání petice rozhodli na základě jejího vystoupení na semináři Acatu v červnu 2004. Byli jsme šokováni. Přiznám se, že jsme si potom během léta ještě ověřovali, zda věci nezkrslila a je tomu skutečně tak, že se zásuvky demontují a do takto „rekonstruovaných“ pokojů jsou umísťováni i lidé, kteří se žádného vandalismu nedopustili. Je to skutečně nepochopitelné, že představitelé společnosti, kde má přístup k elektrickým zásuvkám každý svěprávný člověk, rozhodnou o tom, že mají být znepřístupněny přichozím, kteří žádají o pomoc. Vnímáme to jako nesmyslné trestání a ptáme se: Zač je trestáte?

Spěchám s napsáním tohoto dopisu proto, abyste ho s jistotou dostal dříve, než proběhne demonstrace před budovou ministerstva, která je ohlášena na 26. ledna v 16.30. I Vás zvu. Kolem 16. hodiny hodlám spolu s paní Marií Kaplanovou odevzdat nashromážděné podpisy. Budeme usilovat o to, aby demonstrace byla pokojná. Nepokojů je ve světě kolem nás zoufale mnoho, a nejvíc to odnášejí právě uprchlíci, Vaši klienti. Musíte zkoumat, zda jsou jejich žádosti oprávněné, musíte je ubytovat, vyrovnávat se s jejich odlišností, musíte dodržovat předpisy, a nikdo nemůže tvrdit, že je to snadná práce. Nesmíte je však svévolně ponižovat.

S pozdravem Monika Žárská

P. S. Vaše pozvání k návštěvě některého pobytového střediska přijímám.